

Denne artikkelen kan kopieres fritt og viderefremidles til andre.

En forutsetning er at navn på utgiver (Strinda historielag), årbokas årstall og forfatter(e) oppgis.

Det må ikke foretas endringer i artiklene.

Det er ikke tillatt å skanne eller kopiere bilder i bøkene for bruk i andre sammenhenger.

Skriftlige kilder og bilder – en dokumentasjon for framtida

Av Ragnhild E. Lande

Historien bygger på det vi vet, og jo lenger tilbake vi går, jo viktigere blir det at historien er skrevet ned. Men det er ikke nok, vi må også finne igjen det som er skrevet. I Norge fikk vi Pliktavleveringsloven i 1939. Den skulle sikre at det som ble skrevet i og om landet vårt, ble tatt vare på. Loven ble revidert i 1989, og gir da Nasjonalbiblioteket oppgaven med å ta vare på all informasjon, ikke bare trykt, men også det som utgis på andre medier som lyd, bilde, foto, film og data. Alle som publiserer noe og trykker det, skal levere tre til syv eksemplarer til Nasjonalbiblioteket. De beholder tre eksemplarer, og sender de øvrige til landets fire universitetsbibliotek, men de står fritt til å kassere det de ikke vil ha.

Fra 1939 til 1989 var det noen få bibliotek som hadde oppgaven å sikre at norske publikasjoner ble bevart for ettertida, deriblant Det Kongelige Norske Videnskabers Selskabs Bibliotek på Kalvskinnet (i dag Gunnerusbiblioteket, som er en del av Universitetsbiblioteket i Trondheim.) Det vil si at alt som er utgitt fra 1939 til 1989, finnes ved dette biblioteket – vel å merke dersom trykksaken ble avgitt. Senere utgivelser finnes ved Nasjonalbiblioteket, men de

fleste fra vår region vil nok være på Gunnerusbiblioteket også.

Bibliotekenes kataloger forteller oss hva som gjemmer seg der. Et unikt samarbeid som startet for ca 30 år siden, gjør at vi i dag har en elektronisk katalog, Bibsys, som dekker bl.a. Nasjonalbiblioteket og universitetsbibliotekenes samlinger. Men fortsatt finnes en del gammel litteratur som bare er registrert på trykte kartotek kort. Tidsskriftartikler, avisartikler og lignende er heller ikke registrert i Bibsys.

Lokalhistorikeren Wilhelm Støren og Universitetsbiblioteket i Trondheim ga i 1997 ut ”Bibliographia Trondhjemiana. Litteratur om Trondheim trykket før 1990”. Bibliografien omfatter trykt materiale om Trondheim og ”Trondhjem-ske forhold” i alle former: bøker, tidsskrift- og avisartikler med mer. Boka er inndelt systematisk. Her kan en slå opp på historie, bebyggelse, kirkeforhold, skoleforhold osv. Boka selges på Gunnerusbiblioteket. Størens bibliografi finnes også som databasen Trobib. I basen kan man søke på ord som finnes i referansen til dokumentene.

Statsarkivet i Trondheim oppbevarer arkiv etter statlige lokale myndigheter fra Møre- og Romsdal, Sør-Trøndelag,

Nord-Trøndelag og Nordland. Her finnes arkivmateriale fra 1600-tallet og fram til våre dager. Dessuten oppbevarer statsarkivet en samling med over 470 privatarkiv (dvs. arkiv etter personer, foreninger og bedrifter.)

Trondheim byarkiv oppbevarer eldre arkiv etter de forskjellige kontorene innenfor Trondheim kommune.

Gunnerusbibliotekets spesialsamlinger inneholder bortimot 200 privatarkiv, en manuskriptsamling, en kartsamling og en omfattende bildesamling.

Bildene er fra tidsrommet 1850- til 1990-årene, med hovedtyngden fra perioden 1870-1940. Her får man hjelp og kan få kjøpe kopier av det man ønsker. De låner gjerne bilder for kopiering til samlingen sin. Deler av bildesamlingen er i ferd med å bli digitalisert. Det er mulig å søke selv og bestille kopier via nettet. Per i dag finnes følgende i bildesamlingen:

- Portrettsamlingen (ca 70 000 bilder, delvis søkbare på internett). Her finnes bilder fra de aller fleste fotografer i Trondheim og Trøndelag.
- Prospektsamlingen (ca 16 000 bilder, delvis søkbare på internett). Her finnes landskapsbilder og bybilder, eksteriør- og interiørbilder av hus, butikker, skoler og bedrifter.

- Emneordnet samling (ca 4000 bilder, ikke søkbare på internett). Her finnes bilder av arbeidsliv, maskiner, båter, foreninger, gruppebilder, skoleklasser og historiske begivenheter
- Arkiv etter en del kjente Trondheimsfotografer (ca 250 000 negativer, delvis søkbare på internett). Dette er bl. annet Hilfling-Rasmussen, A. Chr. Hassel, Erik Olsen, Klaus Forbregd og Peder O. Aune.

Fjellanger Widerøes arkiv med flyfoto fra storkommunen Trondheim i perioden 1936 -1960-årene (svart/hvitt-bildene er søkbare på internett)

I tillegg finnes det også bildearkiv f.eks. ved Nasjonalbiblioteket med Trondheimsbilder.

Også Trondheim kommune (Byarkivet og Folkebiblioteket) og Trøndelag folkemuseum, Sverresborg, har sine bildesamlinger. Trøndelag folkemuseum er fylkesbevaringsinstitusjon, det vil si at de bl.a. har plikt til å ta vare på det som historielagene samler inn. Sammen med universitetsbiblioteket er det nå satt i gang et prosjekt hvor målet er å utvikle en felles elektronisk samsøkfunksjon for (gamle) Trondheimsbilder.

Trondheim byarkiv/Trondheim folkebiblioteks bildebase er under utvikling. Det første som er lagt inn er 130 bilder som Tromsø-fotografen Jørgen Wick-

strøm tok i 1893 da han besøkte Trondheim.

Hva er en publikasjon? Og hva er trykt? Og kjenner alle Pliktavleveringsloven? Det vi ser er at mange trykksaker ikke er like enkle å finne igjen. Historielaget er interessert i opplysninger om trykksaker som finnes, men kanskje ikke er registrert noe sted, særlig gjelder dette eldre og lokale trykksaker. Vi er også interessert i å låne og avfotografere gamle bilder. Vi har samlet en del, og vil presentere smakebiter i årbøkene.

Internettadresser:

Gunnerusbiblioteket:

<http://www.ub.ntnu.no/fakbib/gunnerus/>

Statsarkivet i Trondheim:

<http://www.riksarkivet.no/trondheim/oversikt.html>

Søk i Bibsys:

<http://wgate.bibsys.no/search/gen?lang=N>

Søk i Trobib:

<http://www.ub.ntnu.no/fakbib/gunnerus/trobib.php>

Nasjonalbiblioteket:

<http://www.nb.no/html/databaser.html>

<http://www.nb.no/gallerinor/>

Bildesamlingen til Universitetsbiblioteket i Trondheim:

<http://www.ub.ntnu.no/fakbib/gunnerus/billed.php>

Søk i bildedatabasen til Trondheim byarkiv/ Trondheim folkebibliotek:

<http://tfb.no/cgi-bin/websok-bilde>

Knudsensamlingen, Universitetsbiblioteket i Bergen:

<http://www.ub.uib.no/knudsenbilder/>

Et bilde fra 1936 fra Universitetsbibliotekets samling av flyfoto tatt av Widerøes Flyveselskap. Et utsnitt av dette bildet er brukt i Årbok for Strinda historielag 2002 i artikkelen om Strindheim. (s. 8)